

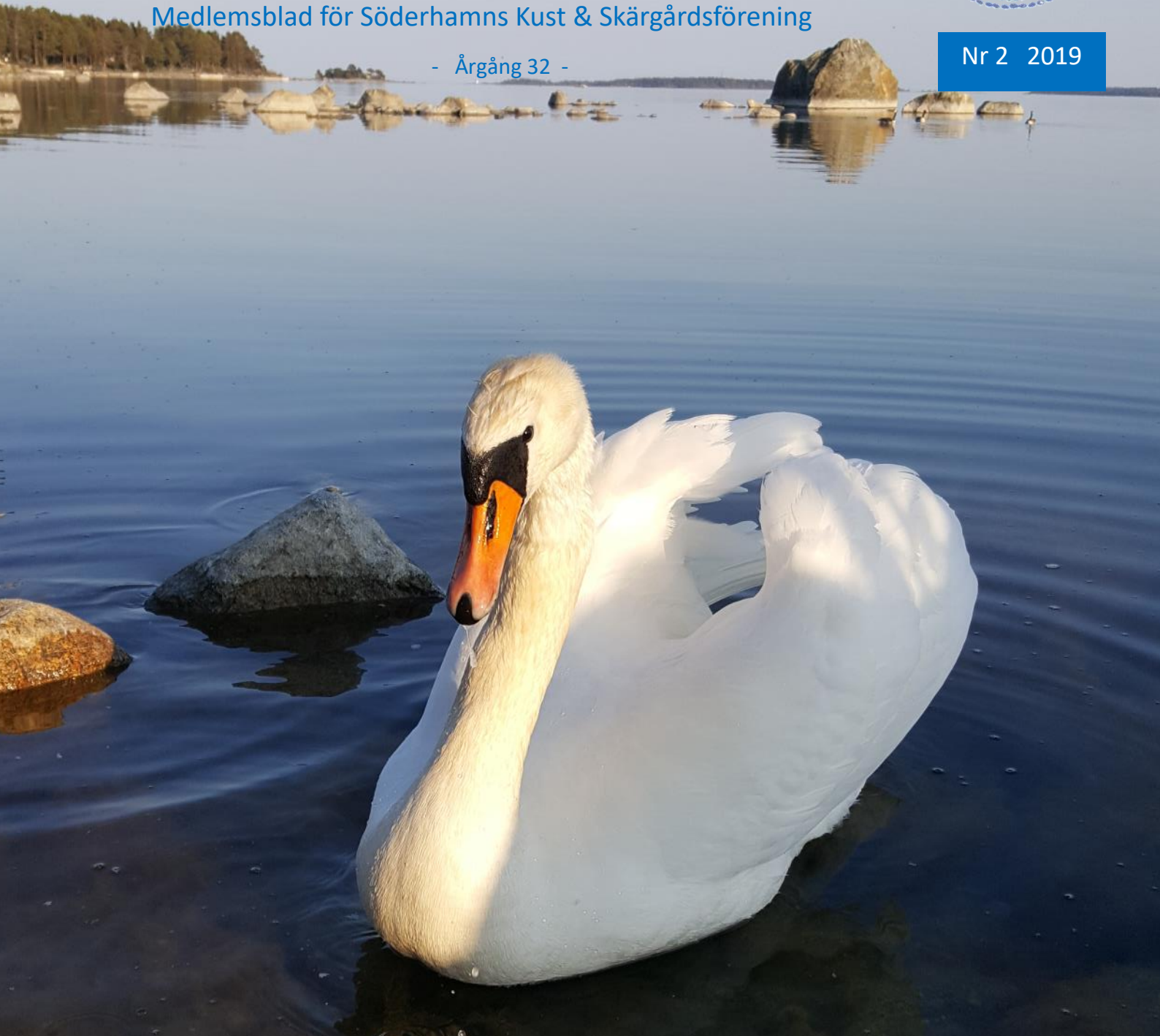
Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 32 -

Nr 2 2019

Innehåll:

Sid 2	<i>Ordförandeord</i>	Sid 8-9	<i>Skärpta fiskeregler</i>
Sid 3	<i>Energy Observer</i>	Sid 10	<i>Teknisk utveckling på landet</i>
Sid 4	<i>Årsmötet</i>	Sid 11	<i>Om båtar och båtbyggare</i>
Sid 5	<i>Miljöinspiration och mångfald</i>	Sid 12	<i>En märklig fångst</i>
Sid 6-7	<i>Livet på Prästgrundet</i>	Sid 13-15	<i>Detta händer i sommar</i>
Sid 16 ÖSTERDAGARNA			

Ordföranden har ordet...

2019 ser ut att bli ett mycket aktivt år för Kust- och Skärgårdsföreningen. Redan i januari hade vi en välbesökt presentation av Skärgårdsboken på biblioteket. Över 80 personer kom och lyssnade till presentationerna från deltagande konstnärer.

I slutet på april genomförde Skärgårdarnas Riksförbund sitt årsmöte här i Söderhamn, där vi var värdar. Själva årsmötet genomfördes på Best Western, men utflykter anordnades till Flygmuséet, Fiskaremuseet och Tjärnviks gård.

Boksläpp

På Tjärnviks gård på bilden berättade Anders Persson om verksamheten på gården och höll ett anförande om hur Hemsköborna kom till. Samtidigt släpptes boken Hemsöborna 10 år.

Mötet blev mycket uppskattat med rundturen, diskussionerna och underhållningen på lördagskväll då Martina och Jonas Eklund spelade och sjöng. Ovationerna ville aldrig ta slut.

Snart är det dags för en museiresa från Söderhamn till Holmöarna med ett antal stopp efter vägen. 33 personer har bokat sig för resan. Den ser vi fram emot. Senare under sommaren blir det traditionsenligt Österdagarna, Kustvandring och Jubileumsfirande på Storjungfrun.

Ordförande sökes

Nu är jag inne på mitt sista år som Ordförande. Fler har planer på att avsluta sina förtroendeuppdrag. Nu gäller det att hitta nya som vill åta sig uppdragen. Det har inte på något sett varit ett tungt uppdrag att vara ordförande, när styrelsen fungerar som den ska, är det kanske den lättaste uppgiften att vara ordförande. Nu passerar jag 80-årsgränsen och jag har lovat mig själv och min fru

>>>>

OMSLAGSBILD:

Vid Rävholmen, Svartsundet, den 30 april 2019
Sommargästerna redan på ingång
Här en av Monicas "stamgäster".

FOTO: Monica Palmqvist

Martina och Jonas Eklund spelade och sjöng på Skärgårdarnas Riksförbunds årsmöte. Ovationerna ville aldrig ta slut. På Österdagarna torsdag 11 juli får vi lyssna till dem igen!

att dra ner på uppdragen. Avgår också som styrelseledamot i Skärgårdarnas Riksförbund och sammankallande för arbetsgruppen Miljö-och Energigruppen. Otroligt intressanta år som jag fått uppleva i båda organisationerna som jag aldrig skulle vilja ha gjort.

En liten besvikelse blev dock årsmötet då vi försökte med en enkät om tänkbara personer som kunde tänkas som ersättare. Inte ett förslag som kom fram.

Min största önskan är att nu är vi att hitta en lösning på att få förslag på nya personer som vill hjälpa till, med att driva föreningen vidare.

Tänk till och kom med förslag!

En fin sommar önskar jag er med både regn och sol!

/Lennart Andersson ordf.

Energy Observer

Den första vätgasdrivna båten anlöpte Stockholm i slutet av maj. Jag hade turen att mellan ett möte och väntande tåg hinna besöka hamnen nedanför slottet. Jag hade 15 min till godo, han ta några bilder och skaffa en broschyr.

Projektet är franskt och startade 2017 och drivs av två hängivna personer, Victorien Erussard som är marinofficer, samt Jerome Delafosse, professionell dykare och filmproducent. Målet är att under 6 år besöka 50 länder och göra 101 stop.

Båten är ett flytande laboratorium med målsättningen att hitta en miljövänlig energi för drift av båtar. En spännande resa väntar dessa två. Vi kommer dock att få vänta många år innan båtar, vars syfte är att transportera gods eller människor, drivs av vätgas. Vätgasproduktion är dyrt och solpaneler har än så länge för låg kapacitet. Men utvecklingen går fort. Det var en spännande kvart jag fick uppleva denna dag i Stockholm.

/Lennart

Årsmötet

Här lyssnar årsmötesdeltagarna till när ordförande Lennart Andersson hälsar välkommen till det 37:e årsmötet och när han informerar och påminner om kommande aktiviteter som Österdagarna, Fyrdagar och att Storjungfruns Kapell firar 400 år i år med mera.

Årsmötesförhandlingarna förlöpte utan gnissel. Noteras kan att en ny representant valdes in i styrelsen. Det är **Sven-Åke Söderlund** som blev ersättare efter Håkan Elffors-Johansson som blir ordinarie efter Björn Eriksson, som nu lämnar styrelsen.

Därefter tog **Lennart Svedberg** över, berättade om sitt stora intresse för Söderhamns historia och redovisade sedan diverse händelser som hade med vår skärgård att göra.

Med 121 års historia samlat i 18 000 uppslagsord och 800 sidor visar Lennart Svedberg här upp sin bok för årsmötesdeltagarna.

Stora delar av Söderhamns historia ryms i den 2,5 kilo tunga boken som Lennart började med 2005. Han började läsa Söderhamns Tidning på biblioteket, med tidningens startår 1878 som inledning. Två år senare var

Välkommen Sven-Åke Söderlund, till posten som ersättare i styrelsen.

tidningarna genomlästa och Lennart fortsatte med Söderhamns-Kuriren från 1963 fram till 1999. Arbetet med att läsa igenom dessa årtal i Kurirens arkiv var klart 2010. Då hade Lennart suttit med näsan i tidningssidorna i 6250 timmar.

Denna kväll fick vi av Lennart bland annat veta att skutan "Bulgerstens" vrak hittades 1871, vi fick höra historien om ön Tuppen om tillkomsten av skärgårdsbåten Carmana och att i maj 1946 gjorde skärgårdsbåten "Blenda" sin sista tur. Till fiskarfesterna i Skärså samlades som mest 10.000 personer. 1965 ersattes de av Strömmingsleken. 1993 var det premiär för "Tobbas" matbåt som sålde livsmedel till sommarstugegästerna

och 1994 var den första lyskvällen. Ja det var mycket man glömt och aldrig hört och kul att bli påmind om igen.

Kvällen avslutades med fika och lotteri med två dignande vinstbord. Men det gick raskt och smidigt ändå.

/Sture C

121 års historia samlat i 18 000 uppslagsord och 800 sidor.

Två bord fulla med vinster...

/Årsmötesfotograf: Hans Fryklund

Fiskarfest i Skärså 1940-talet. FOTO: Henry Svedlund. (DiBiS XVA 7)

Fiskarfest på Storjungfrun, år okänt (DiBiS XVA 1533)

Miljöinspiration och mångfald

Vi behöver inspirationsartiklar från hela vår skärgård. I tidningen Skärgården läste vi nyligen om att Rune Wikströms restaurang på Möja har installerat en anläggning för att rena vatten från köket.

Vi behöver fler exempel på innovationer inom Miljö och Energiområdet i skärgårdsmiljö. Tipsa oss, så skickar vi någon som kan skriva. **Skicka tipsen till lennart@skargardarna.se**

Biomångfaldens dag

Skrämmande siffror från FN visar att över 100 arter försvinner från vår jord varje dag. I SRF:s Miljö-och Energiplan finns ett avsnitt om Biomångfald. Det är viktigt att vi är observanta på hur det är med vår artrikedom på öar och i skärgården. Är det något vi saknar och vad beror det på? Har det dykt upp några invasiva arter som hotar vår flora eller fauna? Hav och Vattenmyndigheten har en lista som är EU-relaterad, där finns noterat 23 arter som inte hör hemma i svensk natur. En art som ännu inte kommit upp på listan är Svartmunnad smörbult, en fiskart som kommer från Svarta havet, men som nu breder ut sig i Östersjön. Den livnär sig på rom och skaldjur och kan bli ett riktigt hot på olika arter. Det är en matfisk, men än är det ingen som lanserat den som sådan. Hur stor skada den åstadkommer vet ingen ännu. Rapportera gärna när ni lyckats fånga någon och håll ögonen öppna för invasiva arter och på arter som ser ut att minska!

(Läs även om Forslunds krabba på sidan 11!)

Ålsjön

Jag passade på att följa med Naturskyddsföreningen i Söderhamn på deras exkursion på Bi-

omångfaldens dag. Samlingsplatsen var Ålsjöns naturreservat, beläget bara några km utanför stadens centrum. Det är ett fågelparadis. Bara från parkeringsplatsen kunde man se flera arter av mås, kanadagäss,

skäggdopping, sothöns, änder med flera. Denna dag verkar det som trollsländorna kröp ur sina puppor. Överallt på bänkar träd och buskar var det trollsländor som torkade sina vingar i solskenet och förberedde sig på sin första flygtur. På hemvägen från vår runda dök de första Lärkfalkarna upp,

som har sin specialitet att fånga trollsländor. Vilket kort liv. I ett avsnitt av reservatet finns också en riktig gammelskog som säkert innehåller massor av arter. Viktigt att sådana områden finns och bevaras. Vi har i Hälsingland bekymrat oss över skogsbränderna, men även med dem kan man se en nytta på mycket lång sikt. På bilden under visar

jag en skog som brann ner 1903 i ett område som var otillgängligt för dåvarande räddningstjänst. I vissa områden brann det i 6 månader. Idag är det fantastiskt att vistas i denna skog.

/Lennart A

Skog med lavklädda trädstammar är skyddsvärd, var den än dyker upp, sade Naturskyddsföreningens ordförande, i rött, Christina Åström.

Sture Claesson plätade trollsländan som krupit ur sin puppa, skäggdoppingen i all sin prakt samt några av deltagarna denna dag, bl.a. Lennart i sin lila kepa.

Lennart har tagit de andra bilderna.

FISKARHISTRUN ELSY PERSSONS BERÄTTELSE

Bränningen har fått möjlighet att återge denna intervju med Elsy Persson från 2006, nedtecknad av dottern Kristina Svensson. Vi tackar Elsy och Kristina för det och att dessa minnen av kulturhistoria blir bevarade!

Här är tredje och sista avsnittet.

Harry minns

De flesta stugorna var grå, under kriget räckte inte pengarna till att köpa färg. På trettio och fyrtio talen fanns det en liten plätt bakom kapellet som det odlades potatis på.

En stor händelse timade 1934, då filmen "Brännigar" spelades in här med Ingrid Bergman och Sten Lindgren. Harry ramlade i sjön, Sten drog upp honom och Ingrid följde med hem för att byta kläder på honom. Mamma Berta var ju och gilade strömming hos andra. Det skulle bli surströmming, som även den tillverkades på ön. När Harry tänkte på det som hänt, grämde det honom att han var så ung, när en sådan vacker kvinna klädde av och på honom.

På Sv. Filmdatabas finns många bilder sparade från inspelningen av "Brännigar", på många känner man igen miljöer från Prästgrundet, Trönö gamla kyrka m.fl platser.

-Vi frågade om vi kunde använda en bild från databasen här i Bränningen, "... Det blir ju en intern begränsad publicering bland våra medlemmar (men det spelar kanske ingen roll?...)", skrev vi, och fick följande svar från Bildarkivarie Krister Collin Sv. Filminstitutet:

"Nej, själva användningen blir mer intressant om någon träder fram och vill ha betalt. Kostnaden blir så att säga mer hanterbar för er än för Dagens Nyheter. Eller SVT som fick betala 100.000 för publicering av en bild utan tillstånd. I ert fall gissar jag att det i teorin snarare skulle bli någon tusenlapp eller två :)"

-Bästa läsare, kolla bilderna själva på nätet, gå in på denna länk: <http://www.svenskfilmdatabas.se/sv/> /Red.

Telefon

1936 drogs det ut en telekabel. Flera stugor fick då förbinda sig att ha telefon. Einar fick telefonväxeln i sin stuga och därifrån kopplades samtalen fram. När Einar slutade med den blev det uppkopplat så att alla kunde höra vad som sades i telefon och det var ju inte så bra. Då blev det en allmän telefonkiosk som hamnföreningen stod för. Nu har mobilen tagit över.

Tretton båtlag

På fyrtiotalet var det som mest tretton båtlag här, det var två man i varje båt. De arbetade båt för båt, inte i större lag. Från början var det kappkörning ut till läggplatserna, men då bestämdes det att "dygna". Det gick till så att man drog ett nummer om vilket läggställe man skulle ha det dygnet. På detta vis blev det mest rättvist. Metoden tillämpades emellan 1940 och 1945.

Alla höll koll på varandra i omtanke, utifall det hade hänt något, till exempel motorstopp. Det är borta nu, men vi som har levt med detta, har svårt att släppa det och vill gärna hålla uppsikt och kolla att allt går bra, speciellt när det blåser.

Varje eftermiddag satt alla gubbar på kumlet eller gällan och diskuterade läggplatser, var dom kunde hitta den mesta fångsten, och vilket väder det skulle bli.

Ungkarlen Johan

Det fanns många härliga människor på ön, bland annat Johan som var untkarl, (finns många historier efter honom). En gång skulle han hem med grisen, men blev påkörd av en bogserbåt i Söderhamnsfjärden. Den vände för att hjälpa honom, men då hade Johan satt sig i grishon när båten hade sjunkit. Han ville inte åka med bogserbåten utan sade: "Johan klarar sig alltid." En annan dag var småpojarna in till honom, då var det städning på gång. Johan hade vattenhinken full och piasavakvasten framme. Han kastade vattnet på väggarna och sopade ned vattnet i ett hål i golvet, mer noga var det inte. En dag skulle han göra eld i spisen, veden var svår att få eld på, så han fann på lösningen, RÅOLJA! Vad hände? Alla spiringarna for i luften, då skrek Johan: "Tänder du bakvägen också din jävel".

En dag satt en av drängarna och försökte spela dragspel, det lät väl inte så bra så Johan stannar upp och vänder sig till Jonte och säger: "Han spelar ungefär som fisket är", det var nämligen dåligt fiske just då. Han var fin i kanten.

Långt senare en gång när barnen skulle hämtas hos farmor, satt där en välklädd herre, som presenterade sig: "Johan Holmström". Jag blev stum, det var första gången jag träffade honom. Han pratade stockholmska eftersom han tidigare varit där och bland annat gått på luffen med Calle Jularbo. Ingen trodde honom men när Calle Jularbo var här, fick de veta att det var sant. "Där gick bönderna med blankslitna arselen i Stockholm och den som såg det var Johan Holmström." Efter alla historier vi hört, hade jag föreställt mig en annorlunda karl.

En annan härlig karl var Emil, sliten med böjd rygg, men när han mötte yngre kvinnor rätades ryggen upp och han gick med spänstiga steg, alltid klädd i väst och hängslen. Hans fru Anna var en stillsam kvinna, jobbade mycket med strömmingsinläggningar och hade ett perfekt kryddströmmingsrecept, som ingen fick ta del av så det följde henne i graven.

Ytterligare en episod som Harry minns:

Albert och Wille hade båtturen i land, det hade kommit ner en femtio liters kruka med mjölk till kajen. Det brukade göra det när det var höst och vi skulle dela upp mjölken mellan stugorna. Men denna gång var det ett misstag, det var skummjölk som var ämnat till bonden! Vi hade alla små krukor med riktig mjölk ut, men de tänkte inte på det. Ellen som var tillfälligt på ön kände ej till Albert och Wille, så när Albert ryade till att vi skulle ta reda på mjölken blev hon rädd.

Wille fiskade med Albert. Varje morgon klockan fem kom han in till mig, satte sig på sängkanten och sa till mig att jag skulle kliva upp, det var morgon nu, då hade han varit hem och brett en hel brödkaka, en sådan med hål i. Den satte han på tummen, sedan åt han runt den, det blev en del smulor i min säng innan han gick hem. Nu var det tid att lägga sig för honom, efter fisket, men mig hade han fått upp. Edvin var den som inte kunde sova,

enligt mamma Anna, men vid ett tillfälle när det fiskades på annan ort, så var det dåligt övernattningsställe, det regnade in, droppet föll på Edvins mage, men han vaknade inte.

Edvin var ungarbarn och vid ett tillfälle skulle Else Marie vara dräng. Hon var nybliven mor, men Edvin hade svårt att förstå när det skulle ammas. Han tyckte hon aldrig blev klar.

Laxfiske ute till havs

Laxfisket kom i gång omkring 1944. Då åkte båtarna ungefär fem timmar ut till havs, cirka 1000 krok lades ut. Jobbigt och kallt om händerna på hösten då det inte gick att ha handskar när det agnades. Cirka nio timmar ute vid revarna, kuling och snötjocka, så kunde det vara. En gång när de gått beräknad tid, kom de fram till en fyr de inte kände igen. De hade då kört i nio timmar. Stig, Bertil, Sigvard och Harry blev fundersamma men efter ett tag kom de underfund med att det var Grans fyr utanför Mellanfjärden. Den hade ändrat frysken. Härifrån var det åtta timmar hem i kulingen, men allt gick bra även denna gång.

I januari 1947 blev Einar och Harry ensamma på ön när de andra gick i land med laxen. Det blåste upp till kuling, så de som var i land kunde inte komma ut. Harry låg över hos Einar för att bara behöva hålla värmen i en stuga. Det tog några dygn innan alla karlar var ute igen. Fisket höll på till slutet av januari.

En fest som Harry minns, var när Einar fyllde trettio år, då bjöd han hela ön på stekt strömming.

Olympiaden 1952

1952 var det olympiad i Finland, Harry, Sigvard och Bror Larsson samt Einar Andersson skulle åka dit med båt. När de står på kumlet och ser pojarna ge sig i väg säger Ville "Ja Berta, det är nog sista gången vi ser dem". Det säger han åt Harrys mamma som redan före var mycket orolig eftersom de skulle vara borta i fjorton dagar, men även detta fick ett lyckligt slut.

1948 - 1949 blev Gösta och Mary Svensson etablerade sommargäster på ön. Då det inte hände så mycket för lilla dottern på ön startade de midsommarfirande för barnen. Dans, ringlekar och godispåsar till barnen och det är en tradition ännu i dag, som förts vidare genom barn och barnbarn. Men nu hjälps dom flesta öborna åt med midsommarfirandet, klä majstången, leka lekar, sätta fram bord på dansbanan för gemensamt knytkalas och dans.

Återigen till nutid, Harry nämner att det är synd att gällstolparna skall rasa ner, det vore underbart om resterande öbefolkning ville bevara öns prägel, så det syntes att det varit ett fiskeläge. Som det är nu så har det mest blivit en sommargäst-ö.

Detta var min berättelse om hur livet som fiskarhustru kunde vara ute på en ö i havsbandet. Det har både varit glädje och sorg men mest glädje. Hoppas också att alla vill hjälpas åt att bevara ön och ej trampa varandra på tårna. Vänligen lev lugnt, tack för mig.

/Elsy.

Ca. 1945, samling framför Olof Svedbergs stuga, senare Norlings och från slutet av 1940-talet, Stig Anderssons. Några igenkända: nr.1. Edvin Wååg, 5. Olov Svedberg, 8. Sigvard Larsson, 9. Kristin Svedberg, 12. Anna Wååg, 13. Bror Larsson, 16. Harry Persson, 24. Karin Larsson, 26. Johan Larsson, 28. Birgit Våglund, 30. Bertil Våglund, 32. Albert Röstlund, 33. Ville Berglund, 35. Jonte Jonsson, 36. Gunnar Våglund.

Nytt om denna bild, som var med i förra numret.

Lennart Svedberg berättar:

"Bilden är när nr.5, OLOF SVEDBERG FYLLDE 50 ÅR DEN 3 SEPTEMBER 1943. Nr.2 är KRISTIN SVEDBERG, alltså inte nr.9, nr.6 ARVID JONSSON (bodde i Vågbro bakom Verdandi), nr.7 ERIK SVEDBERG d.ä. (min farfar), nr.22 SVEA SVEDBERG Forsbacka g. Andersson (min faster).

Fotograf kan vara Erik Schöning". /Lennart Svedberg

Fem fyrar, Falsterbo, Pite-Rönnskär, Vinga, När och Örskär, på frimärken som kom ut i fjol. Den mittre, Vinga fyr på Västkusten, är fotograferad av Sv. Fyrsällskapets grundare och ordförande, som även föreläst ett par gånger om fyrar för oss här i Söderhamn, söderhamnsbördige **Esbjörn Hillberg!**

/Red.

Nya skärpta fiskeregler till hösten

av Curt Risell

Den första september i år införs nya skärpta fiskeregler som berör länskusten enligt ett förslag av Havs- och vattenmyndigheten, som nu är ute på remiss.

Förslaget om nya bestämmelser innebär bland annat att allt nätfiske på grundare vatten än tre meter, 3-meterskurvan på sjökortet gäller, är förbjudet under nio månader, **från den första september till den 10 juni**. En fångstbegränsning av vild öring med handredskap eller nät innebär vidare att endast en öring får fångas per person och dag. För odlad öring (klippt fettfena) gäller ingen begränsning. Minimimåttet för öring ökas från 40 centimeter till 50 centimeter. Fångstbegränsningar införs för handredskapsfiske efter gös där minimimåttet höjs till 45 centimeter i kombination med ett maximimått på 60 centimeter. Vidare får högst tre fiskar fångas och behållas av den sammanlagda fångsten av gädda och gös.

Stärkt skydd

Med förslaget till nya regler vill vi stärka skyddet för det kustnära fiskebeståndet, framförallt öring, sik, gös och gädda. Detta genom att dels begränsa nätfiske under de tider och områden då fisken är som mest känslig för påverkan från fiske och dels genom att införa storleks- och fångstbegränsningar för handredskap, säger utredaren Martin Karlsson vid Havs- och vattenmyndigheten.

Den här typen av fiskeregler är redan införda för hela västkusten, Skåne län och efter Bottenvikskusten sedan 12 år tillbaka. Nu utökas reglerna att gälla Västernorrlands län, Gävleborgs län och norra Uppsala län. Enligt Mats Karlsson har fiskeregler i Bottenviken varit mycket gynnsamma för fiskbestånden inte minst gäller det sik och havsöring.

För sik och öring står fisket med mängdfångande redskap i berörd kuststräcka för mellan 82-98 procent av den totala dödligheten från fritidsfisket.

Att avstyra fisket med mängdfångande redskap just på grunt vatten är dels biologiskt relevant med tanke på att fisken nyttjar grundområdena främst för lek och lekvandringar, dels är nätfiske särskilt effektivt på grunda vatten.

För arter som gädda och gös kan vi konstatera att det i stället är handredskapsfisket som står för den största andelen av dödligheten från fritidsfisket, säger Mats Karlsson.

Fiskeförbud under siklek

I Gävleborgs län och i norra Uppsala län infördes 2011 ett fiskeförbud under perioden 15 oktober till 30 november årligen på samtliga vattendjup för att stärka skyddet av havslekande sik under lektid.

Havs- och vattenmyndigheten förslår att den bestämmelsen även skall omfatta Västernorrlands län.

Utvärderingen visar att fiskeförbudet haft en positiv effekt på sikbeståndet som ökat i Gävleborgs och Uppsala län, säger länsfiskekonsulent Karl Gullberg vid länsstyrelsen i Gävleborg, som också ställer sig bakom Havs- och vattenmyndighetens förslag till nya bestämmelser.

Jag tror att det kommer att gynna alla på sikt när bestånden av de olika fiskarterna ökar. Men jag kan också förstå att det finns de som tycker att den här regleringen är för omfattande när man bara får nätfiska på grunda vatten från 11 juni till den första september.

Förslaget om ändrade fiskeregler är nu ute på remiss fram till den 10 juni. Och **den första september 2019 kommer de nya bestämmelserna med största sannolikhet att träda i kraft.**

/Foto Curt Risell/

Några abborrar till stekpannan men gäddan får växa på sig ett tag till.

>>>>

Flytta ut trålgränsen för industrifisket

För att skydda det kustnära fisket kommer länsstyrelsen i Gävleborg inom kort att begära hos Havs- och vattenmyndigheten att trålgränsen flyttas ut från 4 nautiska mil till 12 nautiska mil. Den utflyttade gränsen omfattar trålare över 20 meter som bedriver fiske med finmaskiga trålar.

Trålfisket bedrivs idag mellan den nuvarande trålgränsen och 12 nautiska mil med fartyg över 24 meter som fiskar med finmaskiga trålar, det som brukar benämnas "industrifiske" där fångsten inte säljs som matfisk utan processas till fiskolja och fiskmjöl.

Fisket i de här områdena sker i hög grad under perioder när strömmingen samlar sig "stimmar", innan de simmar in till kustens lekplatser för lek.

Strömmingen som kommer in till kusten har stor betydelse för kustekosystemets funktion skriver länsstyrelsen och fortsätter: Det innebär en intransport av näring från utsjön och strömmingens rom, larver och yngel utgör ett viktigt födounderlag för både kustlevande fiskarter som sik, abborre, gädda och öring samt för många kustfåglar. Alla dessa arter har påverkats negativt. Minskade lekbestånd av strömming påverkar även gråsälens födounderlag vilket bidrar till ökande sälskador.

Viktigaste fiskena

Lekströmming utgör traditionellt ett av de absolut viktigaste fiskena för det småskaliga yrkesfisket vid södra Norrlandskusten. Idag har fisket minskat i omfattning men är kärnan i de nyligen uppstartade verksamheterna hos ett antal yngre fiskare

i vårt län.

Med en annan förvaltning kan det skapas utrymme för nyrekrytering i detta fiske och kombinerade näringar baserade på fiske, förädling och turism.

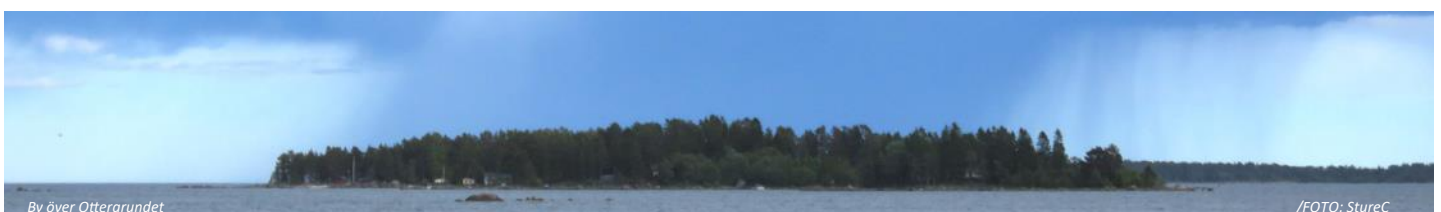
Det storskaliga pelagiska fisket i området utgör en direkt fara för snedvridning av ekosystemet med negativa effekter av att storspigg tar över och dominerar genom minskad konkurrens och predation från strömming.

I södra Bottenhavet bedrivs fiske efter sik som har fått problem. Totalt fiskar ett 30-tal yrkesfiskare i området. Stora invasioner av spigg under tiden som sikynglen befinner sig i kustmynnande vattendrags mynning gör att överlevnaden av sikyngel är i det närmaste obefintlig i många områden.

Det är viktigt att motverka den nuvarande negativa utvecklingen av kustekosystemet och för ett flertal viktiga fiskarter. Därför driver länsstyrelsen i Gävleborg frågan om en utflyttning av trålgränsen för det storskaliga industrifisket.

Karl Gullberg fiskerikonsulent, Länsstyrelsen i Gävleborg.

By över Ottergrundet

/FOTO: StureC

Teknisk utveckling på landet

del 2—sista delen

Till Bränningens redaktion kom denna berättelse från en söderhamnare i försakingringen, **Jüri Lepisk**, en berättelse som säkert många andra kan känna igen sig i också.

Jüri berättar:

- Vår familj har haft stuga i Humlegårdsstrand sedan 1953. Den står längst ute på Sandön med utsikt mot Prästgrundet och Sillharet. Från att ha varit ett enkelt sommarboende (med väg 1961 och el 1965) har vi nu ren stadsstandard. Här lite om vägen till detta.

Forts fr. föreg. nummer.

Vid om- och tillbyggnaden 2010 gjordes flera genomgripande förbättringar avseende uppvärmning. Ett antal treglasfönster installerades, dörrarna byttes mot mer isolerade och isoleringen förbättrades. Den mest genomgripande förändringen var dock installation av en luftvärmepump.

Pumpen är kostnadseffektiv åtminstone i jämförelse till direktverkande el. Den kan lämnas när vi åker från landet och den står på spärvarme över vintern så att stugan behåller varma väggar och cirkulerar luft. Ljudnivån är förvånansvärt låg. Under sommaren 2108 kunde vi dessutom köra luftvärmepumpen i kylläge.

Luftvärmepumpen har verkligen förlängt vår säsong på landet. Värmen, från basvärme på 11 grader, kan drivas upp till 19-20 grader på 5-6 timmar. Kompletterat med värme från braskaminen (som kan eldas försiktigt när skorstenen är någorlunda varm/i alla fall inte frusen) uppnås behagfull värme.

Vi har ännu inte ordnat fjärrstyrning av luftvärmepumpen (vi bor i Stockholm) men det är på gång. Då kan man dra upp värmenivån redan hemma och mötas av behagfull rumsvärme vid ankomsten till stugan.

Stugornas elkostnad ligger till 70 procent på senhöst/vinter/tidig vår dvs när vi inte är på plats dvs för uppvärmning. Under övrig tid går elkostnaderna till förhöjd värme, varmvattenberedare och annan bruksel. De totala elkostnaderna ligger på omkring 8500 kWh årligen. Vi har basvärme vintertid också på lillstugan och då i form av direktverkande el på några element.

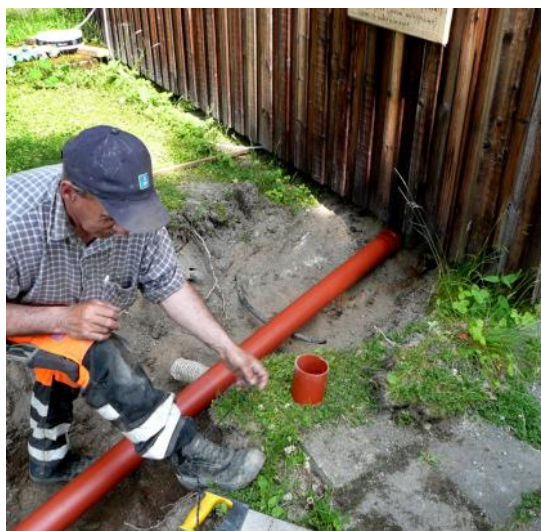
Ungdomarna i familjen har börjat fundera på om vi inte ytterligare borde komplettera värmesystemet med solfångare och viss löslig planering har påbörjats. Målet är att bringa ned kostnaderna vintertid. Hittills verkar installationskostnaderna dock rätt höga men som sagt, tankar cirkulerar.

Slutsatser och rekommendationer

När det gäller vår vatten- och avloppssituation kan konstateras att vi har bra kvalitet på vattnet och säker distribution. Hittills har också avloppspumpen fungerat oklanderligt. Vi har dessutom en organisation i vatten- och avloppsföreningen där det finns kompetens att tillgå, reservdelar t ex avloppspump att

nyttja vid behov osv. Mycket tryggt. För extra trygghet tömmer vi vattensystemet under vintrarna fastän vatten- och avloppssystemet är byggt för att klara vintrar också (då med möjlighet till värmeförstärkning på inkommande vattenledningar).

Tillsammans med installation av värmepump som tillför värme också under vintertid har vi lyckats i princip ordna ett åretruntboende i Humlegårdsstrand. Värmepump kan rekommenderas å det varmaste.

Jag kan gärna informera mer till intresserade om såväl vatten- och avloppssystemet som luftvärmepumpen. Det är bara att höra av sig på nedanstående adresser. Titta dessutom gärna på Humlegårdsstrands vatten- och avloppsförenings hemsida www.humlanvattenochavlopp.se

Utvecklingen i vårt fritidsboende fortgår och vi har gjort en hel del och mer finns alltid att göra. Det är en fridfull oas för oss storstadsbor. Det mest problematiska är upp- och nedfärden till Stockholm där man också måste tänka på trafikintensiteten särskilt vid storhelger. Helt säkert blir det bättre med en fyrflig väg mellan Gävle och Söderhamn.

Humlegårdsstrand och Enskede, 2019-02-07

Jüri Lepisk

mail juri@lepisk.se tel 08-39 68 22, 0706-601 695

Anders Torén berättar om båtar och båtbyggare

Här börjar en berättelse, tänkt att återkomma framöver i Bränningen. Den kommer att handla om en konst som i dag är så gott som utdöd, nämligen båtbyggarkonsten. Det vill säga med trä som byggnadsmaterial.

V i har tidigare berättat om Forsbackaekans produktion och popularitet, nu skall det handla om lite större farkoster, nämligen fiskebåtar på runt 25-30 fot.

Men först en kort presentation av träbåtsentusisten Anders Torén.

Anders är född 1940 och uppvuxen i Gävle. Som ung höll han till i Sikvik mellan Gävle och Furuvik och hans intresse för båtar

Anders Toren vid sin Johan Lundberg-båt, GE 32, som han berättade om i förra Bränningen. FOTO: Sture Claesson

växte sig allt starkare. Sedan kom han till Lillåvarvet i centrala Gävle med båtplats och båt-skjul. Där hade han en passbåt, sedan en

”Bergqvistbåt”, byggd 1943, efter den en ”Gudinge” (efter namnet på platsen Gudinge som ligger vid norra änden av Öregrundsgrepen). I Enånger fanns Erikssons och Erik Bergqvists båtverkstäder.

1968 flyttade Anders till Östanbo i Söderhamn då han fått jobb på LM Ericsson. Han gick i pension 2004 samtidigt som LM, som då hette Emerson, lade ner verksamheten.

Intresset för vackra fiskebåtar och kuttrar har medfört att Anders haft inte mindre än fem stycken: Efter de två redan nämnda blev det en Gudinge igen, som han sålde 1968. Då började han också bygga motorseglaren ”Torina” hemma i Östanbo. Fiskebåt nr fyra i ordningen blev åter en Bergqvistbåt, som sonen Lars fick. I dag har Anders en Johan Lundbergbåt ”GE 32”, som syns på bilden. Hon får dela båtskjul på SMS-området i Söderhamn med ”Torina”.

Anders kan berätta om båtar, båtbyggare och båtägare. Ofta kändes båtarna igen på formen och fick benämning efter båtbyggaren. I Söderhamnsområdet fanns Gunnar Schönning i Borg Norrala, Nyman & Olsson i Forsbacka, Bröderna Hållén i Sjövik Sandarne, Jonte Mickelsson i Mjölånäs nära Vågbro.

Av dessa är det båtbyggare Erik Bergqvist, Hålsänge i Enånger, vi börjar med, den i särklass mest produktive längs Gästrik - Hålsingekusten. Han byggde cirka 85 fiskebåtar varav cirka 15 hamnade i Söderhamnsfarkvatten. Det är dessa Söderhamnsbåtar, som denna artikelserie mest kommer att handla om.

Erik Bergqvist (1902 - 1989) hade sin båtbyggerverkstad i byn Hålsänge i Enånger. Där byggde han mellan 1928 -

Överst Erik Bergqvist med yxan, sonen Nisse i rutig skjorta, slyrensning i Våtnäs Enånger.

Nederst Erik Bergqvists verkstad i Hålsänge ägs nu av Sven Olof Biller FOTO: Anders Torén

1969 200 båtar. Av tillverkningsboken kan man klart utläsa att från 1960 minskade beställningarna av fiskebåtar och tillverkningen övergick till Snebbor.

1931 byggde Erik Bergqvist sin femte fiskebåt beställd av Erik-Olov Wadsten i Skärså. Av båten finns nog ingen bild, men Erik-Olov och hans far Nils-Erik Wadsten gift med Brickan syns på bilderna till höger.

Förutom Erik-Olov hade Nils-Erik och Brickan barnen Ad-

olf, Elin (gift Norin i Vågbro) samt tvillingarna Emil och Edvin Wadsten. Nils-Erik var båtsman och familjen bodde vintertid på båtsmanstorpet ”Kilen” nära Svartvik vid Skärsåvägen. På sommaren bodde de i Skärså.

Erik-Olov föddes den 12 mars 1900 och gifte sig i juni 1939.

Han avled den 20 januari 1954, kanske på grund av sjukdomen

TBC, berättar Ad-olfs dotterdotter Astrid Wadsten, som minns väl att Erik-Olov hostade mycket.

Erik-Olov fiskade med båten från Skärså i många år. Han hade bråttom ut på sjön. Det sades att båten gick bra.

BYGGÅR	TYP	MÅTT
1931	Öppen med akterruff	25' x 8'
BORDLÄGGNING	SPANT	MOTOR
Klink	Furu	Sjöfle 5 Hk
LEVERERAD TILL	PLATS	
E. O. Wadsten	Skärså	

Fiskaren Erik-Olov Wadsten och hans far Nils-Erik Wadsten t.h.

/Sammanställt av Sture Claesson

En oväntad fångst!

Äntligen var det dags att göra en premiärtur 2019 till stugan på Lockskär. Vi anlände den 15 och skulle stanna till den 18 maj. Då skulle vi få skjuts iland av vår vän Barbro på Hamnskär. Detta för att kunna lämna lilla båten kvar och sjösätta "Ryden", till nästa resa. Nog om detta. Vi ville ju fiska lite också.

Första kvällen lade vi våra två nät på södra sidan och fick fyra fina abborrar, som blev en jättegod middag. Andra kvällen tänkte vi lägga vid Parbrännan, men vinden bestämde att vi skulle lägga inomskärs vid Orn. Fångsten blev även denna gång fyra abborrar, men i ena nätet kom det upp en KRABBA. Det visade sig vara en Kinesisk ullhandskrabba, som är en invasiv art i våra vatten. Vi blev lite villrådiga på vad vi skulle göra, men kasta tillbaka den var otänkbart. Men dessa smarta telefoner är ju bra en sådan här gång.

Rapporterade fångsten

Vi hittade vår krabba bland djur och växter som ska anmälas och det gjorde vi. På söndagen fick jag mail från en forskare i Göteborg, som berättade att vår krabba var en hona, eftersom den hade små klor och inte var så stor. Skölden är 5x6 cm, och att den är god att äta. Den ska tillagas som kräftor.

Om någon får upp en hane vill han gärna ha den för sin forskning och kan ordna transport. Krabban klarar sig några dagar utan vatten, men rymmer gärna på sina långa ben.

/Text och foto Astrid & Göran Forslund

Kinesisk krabba, okokt och kokt.

Storjungfrun/Toppatall

HÄR VÄNTAR EN REN OCH STÄDAD STRAND PÅ SOMMARENS BÅTFOLK FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN.

ETT UTFLYKTSMÅL SOM HETER DUGA I SÖDERHAMNS VACKRA SKÄRGÅRD.

Ni som anländer till Storjungfrun med egen båt, eller med skärgårdsbåten Hulda, ta en tur över ön till Söderhamns Riviera, Toppatall. Fantastisk sol och badstrand samt gästbrygga som skärgårdsenheten i Söderhamn sköter om.

/Anders Burman

Tusentals sjöräddare jobbar extra på betald arbetstid

Den 25 februari i år tog en fiskebåt in vatten och sjönk snabbt i Göteborgs skärgård. Ombord fanns en person som räddades av Sjöräddningssällskapet.

I Sverige har vi 2 300 frivilliga sjöräddare som jobbar ideellt, utan att få betalt för sin insats. Därför har de flesta två jobb, ett med lön och ett utan. Men för att det ska fungera behövs förstående arbetsgivare som låter sjöräddarna släppa allt för att rädda liv till sjöss när larmet går.

Nu vill vi tacka alla arbetsgivare som bidrar till att vi kan ha jour dygnet runt och alltid vara redo att hjälpa nödställda. Förra året ryckte vi ut på över 1100 sjöräddningsfall runt hela den svenska kusten.

Vill du också ge ett bidrag eller bli medlem? Gå in på sjoraddning.se

Vi har 90-konto och kontrolleras av Svensk Insamlingskontroll.

FRIVILLIGA SJÖRÄDDARE SEDAN 1907.

Strandstädning av Skatön 14 juli

Skärgårdsföreningen i samråd med Skärgårdarnas Riksförbund och tillsammans med Väg och parkerings-samfälligheten på Skatön, Håll Sverige rent, Söderhamns kommun och stöds av Naturskyddsföreningen, anordnar Söndag den 14 juli strandstädning på Skatön.

Foto Tomas Strand.

Alla som vill hjälpa till anmäler sig via vår hemsida, där också **mer information** finns att hämta.

TA CHANSEN ATT FÅ GÖRA EN GOD INSATS FÖR SKÄRGÅRDEN!

Välkommen till STÅLNÄS

Kom med på denna vandring i Skärgårdsmiljö. Vi vandrar på stigar, vägar i lätt terräng i huvudsak. Några ställen finns med stenig terräng. Vi passerar Palmängstorpet och Nilestenen och vi möter havet på flera ställen. Lunchpaus sker på Stålnäs fiskeläge efter en kort båttur. Vandringen är c:a 10 km.

Mer information och hur man anmäler sig finns på vår hemsida.

Storjungfrun 20-21 juli

Isommar arrangerar vi tillsammans med , Skärgårdsenheten och Kyrkan, resor till Storjungfrun. **Kapellet fyller 400 år.**

Lördag den 20 juli avgår båt kl 1100 från Stenö, Musikgudstjänst kl 1500.

Fyren öppen.

Båten åter kl 1700.

Söndag den 21 juli avgår båt kl 0900 från Stenö. Kulturhistorisk vandring med arkeolog **Elise Hovanta**, Jubileumsgudstjänst. **Fyren öppen.** Båten åter kl 1700.

Kapellet låg ursprungligen vid en havsvik, men genom landhöjningen har omgivningarna ändrats mycket sedan 1600-talets början. Årsringsdatering av trävirket visar att virket till kapellet fälldes 1617-1618. 1619 skulle alltså kunna vara byggåret som tidigare kunnat läsas på kapellets södra vägg.

Detta betyder att kapellet firar 400 år i sommar, året innan Söderhamm firar sitt 400-årsjubileum.

Mer information om dagarna, se vår hemsida, när det gäller program och bokning av båt.

Söderhamns Skärgård

speglad i konsten

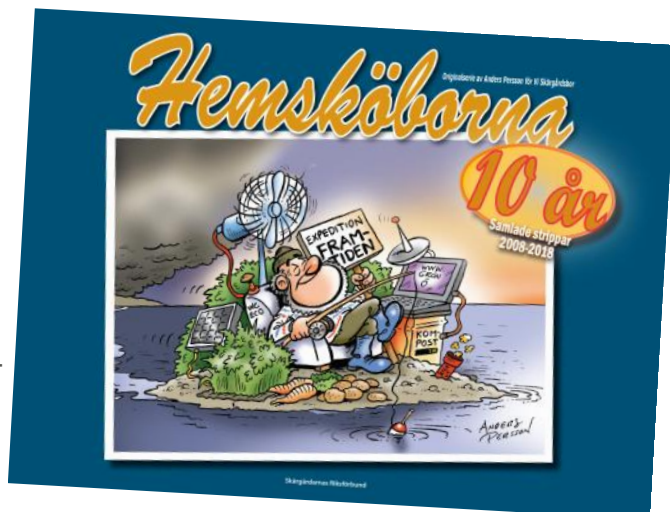
En utmärkt gåva till födelsedagar och för egen del med mera, för att få härliga minnesbilder från vår kära skärgård...

PRIS: 270 kronor

Hemsköborna som album

Skärgårdarnas Riksförbund har sedan 10 år tillbaka haft ett samarbete med Anders Persson. Anders har ritat Hemsköborna en originalserie som finns i "Vi Skärgårdsbor". Söderhamns Skärgårdsförening svarar för distributionen av albumet.

PRIS: 100 kronor

Bli medlem i

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Stödande eller arbetande—alla är välkomna

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson

lennander39@gmail.com

0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson

grimshararna@gmail.com

0270-149 15 073-0235755

Sekreterare

Hans Fryklund

hans.fryklund@gmail.com

0270-281108, 070-5424855

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Håkan Elffors-Johansson, Bengt Hedman,

Anders Burman, S-G Johansson, Denny Månsson

Suppl: Görgen Larsson, Sven-Åke Söderlund

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson (ansv. utg.), Hans Fryklund (research o. IT),
Sture Claesson (sättning o. layout), Curt Risell

Hemsida: www.skargardsforeningen.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Vi finns också på Facebook, sök på
Kust & Skärgård Söderhamn
Kolla du också!

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan. Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka.

Vi välkomnar alla som är intresserad av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 200:-/år

Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

Välkommen till Österdagarna 2019

Tisdag 9 juli

1300

Museet öppnar.

I Utställningslokalen ställer bl.a **Sally Marie Schöning** ut. Just nu har hon börjat att måla i olja.

1400

Musik och sångunderhållning.

Därefter guidning av Öster.

1700

Muséet stängs

Onsdag 10 juli

1600 OBS! Tiden

Museet öppnar.

I Utställningslokalen ställer bl.a **Sally Marie Schöning** ut. Just nu har hon börjat att måla i olja.

1800

Musik och sångunderhållning

Därefter guidning av Öster.

2000

Muséet stängs

Torsdag 11 juli

1300

Museet öppnar.

I Utställningslokalen ställer bl.a **Sally Marie Schöning** ut. Just nu har hon börjat att måla i olja.

1400

Underhållning av

Martina och Jonas Eklund.

Därefter Guidning av Öster.

1700

Kaffe/the/saft med hembakat bröd 40:- pr person
Guidning Öster inkl. kaffe med dopp 60:- pr person

GALLERI Gäddan

Årets utställare är **Pär och Lena Ljusberg**. Ett konstnärspär med egen ateljé i Sandarne sedan 1966. Pär jobbar mest med skulpturer numera, speciellt fåglar. Har levererat olika skulpturer till kommunen, landstinget och Statens Kulturråd.

Ett av hans konstverk finns i entrén på Biblioteket, den magnifika hundskulpturen.

Lena arbetar oftast med textila applikationer, gärna motiv från kust och skärgård. Hennes största konstverk finns vid entrén i äldreboendet Kastanjen i Ljusne. Lena skriver ofta tänkvärda texter till sina konstverk, inte sällan kortare poem.

